

Bylo jednou jedno vánoční přání

Psal se 24. prosinec roku 1949 a na malinkou vesničku Aldbourne, kterou najdeme sedmdesát mil na západ od Londýna, se sypal sníh. V ulicích svítily lampy a za okny mohl kolemjdoucí zahlédnout zapálené svíce, ozdobené stromečky a sem tam plamínky olizující červené cihly starého krbu. Venku vládl mráz a pro ty, co měli chvilku času se zastavit, kreslil nádherné obrazce. Venku však téměř nikdo nebyl - v Aldbourne žije pouze málo obyvatel a ty tam jsou doby, kdy klidně plynoucí život rozvířili výsadkáři 101. výsadkové divize Kříčících orlů, jimž se Aldbourne stalo domovem během válečných let. A přece sem tam někdo s úsměvem utrousí zmínku nad pivem o "těch zatracených Yankeeích." Pět let uteklo jako voda a euforii vítězství opět vystřídaly obavy.

Každý cítíme obavy jinak, a proto je ošidné je srovnávat, nicméně pro Martina to byla doba nesmírně obtížná. Zatímco lid Velké Británie a ostatních západních zemí s napětím očekával, co se bude dít dál, jeho rodné Československo již bylo plně v područí komunistické moci, schované za neprostupnou železnou oponou. Pocit, že on je v bezpečí v Anglii, byl hořkosladký. Jeho přátelé a rodina stáli na špatné straně jakési politické linie, kterou kdosi zakreslil na mapu. Před válkou létal s vojenskými dopravními letadly a bombardéry a ze vzduchu se mu země vždy zdála stejná, jednotná a krásná. Ze vzduchu zkrátka válka a politika nedávaly smysl. Během letů strávil spoustu času v diskuzích s kopilotem o tom, jak čáry, které někdo zakreslí na kousek papíru, můžou uvrhnout svět do takových problémů. Zároveň si jako příležitostný pilot bombardéru uvědomoval paradoxní odtažitost, skoro až cynickou chladnost, s jakou z výšky shazoval bomby, aniž by musel sledovat zkázu, jakou způsobily. Vždycky mu říkali, že na vojáka je moc přemýšlivý. Ale v uniformě zůstal - udrželo ho v ní kamarádství a smysl pro povinnost, který v temných třicátých letech nabýval na síle. S příchodem nacistů se mu povedlo tak tak uniknout přes Polsko, Rumunsko a Střední východ a dostat se do Británie, kde se přidal k nově vzniknuvší československé letecké síle a na uniformu si hrdě přišil znak 311. československé bombardovací peruti RAF. S 311. perutí létal především noční nálety nad okupovanou Evropou a později hlídkové a doprovodné lety nad oceánem. Na přelomu let 1943-44 začal létat s Dakotou - výsadkovým letadlem, a právě na těchto přípravných letech se seznámil s výsadkáři 101. divize, se kterými startoval 5. června z letiště v Uppotery.

"Značkaři netrefili místo shozu a my do toho šli naslepo" vyprávěl přátelům z letectva, "Němci nás nečekali, ale jakmile se vzpamatovali, pořádně se do nás opřeli. Na jednu stranu to chceš zabalit a co nejdřív vypadnout, na stranu druhou máš vzadu dvanáct kluků, kteří ti věří." Odmlčel se, a pak pokračoval. "Letěl jsem dál a najednou jsme začali schytávat dávku flaku. *Klep, klep, klep.* Jedna kulka prolétla skrz a Tommy Burgesovi to vzalo tvář, nemohl seskočit. Cestou zpátky se k nám došoural do kabiny, a pěkně sakroval. Léta cvičí ve Státech, a pak to koupí v letadle

těsně před seskokem. Ale to bylo až potom - v tý vřavě jsem se snažil držet kurz, rychlost a výšku, aby to kluci neměli jako seskok z korby nákladáku, víš, nicméně pak zahlídneš stroje padající k zemi po pravý straně, po levý straně... A nechal sem kluky vyskočit a doufal, že to zvládnou."

Uzdravujícího se Tommyho Burgese a ostatní kluky z výsadku se snažil pravidelně navštěvovat, a netrvalo dlouho než skrze vzájemné pouto, divoké pitky a kouzlo místa propadl Aldbourne.

Na základně v Beaulieu v hrabství Hampshire, kde měla perut' svoji základnu, poznal Annie, matku čtyřletého synka Robba, jehož otec padl v bitvě o Británii. Martina a Annie k sobě svedli strasti života ve válce a v objetí toho druhého hledali bezpečí, domov a porozumění v době, kdy lidstvo procházelo obrovskou zkouškou. Po válce se vzali a vydali se hledat klid do pohádkového Aldbourne, kam se i my vrátíme na onen Štědrý večer roku 1949.

"A copak bys rád našel pod stromečkem, Robbe?" zeptal se pan myslivec a pod hustým tmavým vousem se mu rozhostil úsměv.

"Já myslel, že přání vyslovená nahlas se nevyplní" odpověděl Robb sklíčeně.

"I kdepak. Právě ty, která nahlas vyslovíš, ty se ti můžou splnit. Ještě trochu čaje, Martine?" zahlaholil myslivec.

Místního pana myslivce znala celá vesnice a Martin s Robbem mu tradičně na Vánoce zanesli výslužku a poslechli si u plápolajícího krbu několik veselých historek.

"Přál bych si cestovat časem" prohlásil Robb do cinkotu čajového servisu.

"A kampak by ses chtěl podívat?"

"Chtěl bych létat s tatínkem, nikdy mne do vzduchu nevzal." Martin se nervózně pousmál - přestože jej Robb přijal za svého, nebyl si jistý, kterého myslel. Robbův tatínek létal v letce stíhačů a za obětavou obranu Britských ostrovů byl vyznamenán.

"A kam ještě?"

"Chtěl bych za dědečkem do Paříže během Velké války. Chtěl bych strávit čas u Japonských samurajů. V posledním výtisku školního časopisu jsem našel jejich obrázek, mají takové zvláštní meče a srandovní účesy" zachichotal se.

"No jo, ty můj cestovateli, třeba se tam jednou podíváš. Ale už bychom měli vyrazit na cestu, Annie bude mít připravenou večeři a víš, jak to dopadá, když chodíme pozdě" řekl Martin a prohrábl Robbovy vlasy.

"Tak tak" zahoukal myslivec.

Pomohl klukům do kabátů a vyprovodil je ke dveřím.

"Děkuji moc za výslužku a pozdravujte ode mne Annie, Martine. Přeji Vám veselé Vánoce, ať se ti vyplní tvé přání Robbe."

"My děkujeme moc za pohoštění, pane myslivče. Veselé Vánoce!"

"Veselé Vánoce" naposledy zamával Robb a vydali se na cestu.

Venku už se setmělo a drobné vločky se sypaly ve světle luceren. Čekal je pěkný kousek cesty, ale oba si tajně přáli, aby nikdy neskončil. Prošli pěšinkou okolo hájku a zamířili k rybníku. Sníh jim křupal pod botami.

"Na co myslíš?" zeptal se Martin.

"Na Himálaj" odpověděl rozhodně Robb.

"Kterou horu se chystáte dobýt?"

"Tu nejvyšší" usmál se.

"A nechtěl by se horský vůdce pokusit o výstup až poté, co se posilní večerí?"

"Nóóó, ale teď je zrovna dobré počasí!"

"A budeš mít dost sil zdolat vrchol?"

"Tak dobře tati, nejdřív si dám večerí."

Cestou napínali uši, jestli náhodou neuslyší rolničku a cinkání řetězu od saní, ale jediné co slyšeli, bylo občasné zaštekání psa.

Na chvílku se zastavili na malém náměstí a vychutnávali rozmanitost barevných světýlek na okolních domečkách, a kterak to slušelo nasvícenému a sněhem zapadanému normandskému kostelíku. V Aldbourne se zkrátka čas někdy uměl zastavit tak, jako nikde jinde. Proto se tam Martin cítil šťastný a snad se mu alespoň během Štědrého večera podařilo zapomenout na chmury sužující Evropu, nicméně něco mu říká, že právě v této hodině byl v duchu se svojí rodinou a se svými českými bratry. Pokud mu však bylo smutno, nedal to na sobě znát.

"Pojď Robbe, už je to jenom kousek, ještě tu na mrazu oba nastydneme."

Malý domek, který si před pár lety koupili, obývali *Křičící orli* ze čtvrtého družstva. Martin je znal osobně, a přestože už uběhlo takřka pět let od konce války, pořád tam cítil onoho vzdorného a žoviálního ducha, kterým tito mladíci oplývali.

Zahlédl Annie za oknem a pousmál se. Jak jí to slušelo!

Robb se rozeběhl ke dveřím a vrazil dovnitř silou hurikánu a na všechny strany z něho létal sníh.

"Mami, jsme doma! Pozdravuje tě pan myslivec a moc ti děkuje za cukroví. Jestlipak už tu byl Ježíšek? Ale to je vlastně jedno, musím se rychle navečeřet, protože mě čeká výstup na střechu světa. Potřebuju se posilnit, víš?"

"Dál ani krok, horale" zavelela, "nejdřív si očisti boty."

"Rozkaz mami" zahučel Robb a popadl koště.

"Annie, vypadáš báječně. Jak to jde?"

"Díky zlato." Objali se.

"Všechno je připravené, už sem se vám chystala vyrazit naproti. Co pan myslivec?"

"Vypadal spokojeně. Však ho znáš, kdykoliv je okolo Robb, začne vyprávět příběhy z cest a na duchu omládne o třicet let."

"To je pravda" usmála se.

"Tak pojď dovnitř, táhne nám sem zima" pokynula mu a odešla se podívat, co podnikal Robb. Ten si oplachoval obličej a v zrcadle hledal odvahu pro nadcházející výstup.

"Horský vůdče?"

"Ano mami?"

"Až budeš připraven, tak se ustroj k večerí. Expedice volá!"

"Jasně mami, hned tam budu" zavýsknul a odběhnul do svého pokojíčku. Martin se akorát převlékal, když se Annie zastavila na prahu ložnice. Na pravém rameni měl jizvu od střepiny protiletadlové palby. Během bitvy o Británii pracovala jako ošetřovatelka a pečovala o mnoho pošramocených, pohublých a vyčerpaných mužů. Věděla tenkrát, že na bedrech oné hrstky hrdinů spočíval osud britského lidu a zároveň si uvědomovala, že slova podpory a porozumění jsou to nejmenší, co pro ně mohla udělat. Slz nebylo málo a jednoho pošmourného dne to byly její slzy, které zmáčeli šaty sestřičky, u které hledala útěchu. Nezapomínala, ale teď na to nechtěla myslet.

Rozpustila si své blondaté vlasy a objala Martina.

"Jak se cítíš?"

Martin svěsil hlavu a pohladil ji po rukou.

"Snad alespoň na Vánoce je nechají být, a přestože to jsou Vánoce v temné době, najdou v sobě trochu štěstí a radosti. Rád bych, aby věděli, že na ně myslím."

Nechala ho stát u šatní skříně a ze svého nočního stolku vytáhla malou obálku.

"Mám tu pro tebe malý dárek, bude lepší, když ti ho dám teď."

Martin ji vzal do ruky a na místě adresáta četl:

From BBC to our Brother in Arms

Merry Christmas, Martin!

Never forget

Otevřel jej a vytáhl zažloutlý papír. Na prvním řádku stálo:

"This will be broadcasted in the evening of Saturday,

December 24th; 1949

A pod tím stálo:

"Má nejdražší rodino, bratři, sestry a kamarádi! V této temné hodině se Vás obracím a chci Vám popřát 'veselé Vánoce.' Myslím na Vás z celého srdce a nezapomínám. Kéž bychom mohli být spolu! Miluji Vás. Váš Martin"

Zkratka NŽB byla přeškrtnutá s odkazem na možné vyšetřování ze strany sovětských tajných služeb.

Rozplakal se.

Martin s Annie prolnuli vánoční zvyky obou svých zemí - k Štědrovečerní večeři měli krocana, ale jedli dvacátého čtvrtého, nikoliv dvacátého pátého. Jeden rok přinesl dárky Ježíšek na Štědrý večer, druhý rok Santa Claus o den později. Robb zpočátku pochyboval, že by Ježíšek vážil cestu až z Československa jen kvůli Martinovi, nicméně to je nezpochybnitelné právo každého zvědavého dítěte - klást nekonečné množství nepředvídatelných a často nezodpověditelných otázek. Letos, vlastně zcela výjimečně, byl Robb potichu - snad se přestal strachovat o

dobré počasí a nechal svoji expedici chvíli čekat. Koledy hrající v rádiu se mísily s cinkotem příborů a spokojeným mlaskáním hodujících chlapíků.

Když bylo po jídle, podepřel si Robb hlavu a těkal svýma hnědýma očima po místnosti rozhodnut, že dneska Ježíška uvidí a snad by se s ním mohl nějak rozumně domluvit ohledně stroje na cestování časem. Čas utíkal a nikde nikdo, jen Annie s Martinem se na sebe spokojeně usmívali. *Ach ti dospělí!* pomyslel si Robb. *Není na ně spolehnoutí, musím se na stráž postavit sám* a s tím se pomalu sesunul ze židle, a s elegancí zjevného pokusu o nenápadnost naznačil, že si *jenom* odskočí na toaletu. Na toaletu si odskočil potichounku po špičkách, aby náhodou nikoho nevyplašil. Cestou zpět se jal zkoumat svůj opravdový záměr velkého útěku od stolu. Nakoukl do obývacího pokoje, kde na velké jedli hořely dlouhé svíce a pod ochranou jejich větví se schovávala hromada dárků. *Páni!* žasl Robb a chvíli jen tak stál a mlčel. *Dokonce i cukroví ujedl!*

"Mami, tati, Ježíšek už tady byl! Pojd'te sem!"

Nasadil si santovskou červeno bílou čepici s bambulí, vzal do ruky triangel a vyrazil zpět do kuchyně, zpívajíc anglickou verzi

Chític, abys spal, jednu z jeho nejoblíbenějších koled spolu s *Auld Lang Syne*, které se zpívali o hudební výchově, a pak ještě českou verzi, *Valčík na rozloučenou*, kterou se naučil od Martina, jež si ji pro sebe broukal, kdykoliv něco kutil v dílně.

Martin s Annie vstali, sfoukly svíce a sklenkami vína následovali Robba do obývacího pokoje, kde se k němu přidali a společně zpívali spoustu koled za doprovodu cinkání na triangel.

Robb už ke konci až příliš pečlivě zkoumal dárky a začal vypadávat z rytmu. Dospívali poslední a Martin mu pokynul.

Dárků nebylo málo - však čtyřicátý devátý rok byl důležitý a bylo co slavit a na co vzpomínat. S každým dalším rozbaleným darem skomíral Robbův plamínek naděje hořící jen a pouze pro přístroj na cestování časem, ale tak nějak se s tím už smířil a rozhodl se, že si tím nenechá zkazit radost z Vánoc, a tak se od srdce usmíval a byl vděčný za dárky, které dostal a za atmosféru, kterou maminka s tatínkem vytvořili. Pomalu však na něj začala padat únava a Annie jej poslala na kutě. Vzal si s sebou do pokoje ze dřeva vyřezaný model britské stíhačky. Když se převlékal do pyžama, všiml si umolousaného balíčku na nočním stolku. Vypadal jako staré ponožky, ale když jej vzal do ruky, byl nepatrně těžší. Rozbalil jej. Uvnitř byly samo natahovací hodinky s poměrně vybledlým koženým řemínkem a zažloutlým ciferníkem. K hodinkám byl připevněn vzkaz:

*Kdož vysloví své přání nahlas,
Zabrává si,
Co když mu bude splněno?
Kdož pro sebe si je však nechá,
Jest v bezpečí,
Zůstane po jeho boku,
Tichý partner na věčnost.*

Marně se snažil zjistit, co to znamená, nicméně rozhodl se si hodinky před spaním seřadit na správný čas. *Kostelní hodiny před chvilkou odbyly čtvrt na jedenáct, dám si tam tři minuty před půl...* Pečlivě točil kolečkem, dokud neměl minutovou ručičku tam, kde ji chtěl mít. Zacvakl. V tu ránu se potichu otevřely dveře a dovnitř nakoukla Annie. "Jak to, že ještě nespíš?"

"Mami...? Vůbec jsem tě neslyšel přicházet."

"To je od tebe hezké, že se snažíš být taktní, snažila jsem se smát potichu, promiň. A teď šupky na kutě, dobrou noc."

"Dobrou mamko."

Podíval se na hodinky a podrbal se na hlavě. Rozhodl se přetočit čas o několik hodin dopředu na sedmou ranní. *Cvak.* Venku se plynule rozednělo a Robb slyšel sýkorky hledající něco na zob v krmítku.

Počkat... problesklo mu hlavou.

Autres temps, autres mœurs

Stíny od svíčky poskakovaly po otevřené učebnici dějepisu a několika vybledlých pohlednicích. Robb si promnul oči, přelétl očima rukopis svého dědečka a schoval pohledy do vnitřní kapsy svého kabátku. Naposledy zkontroloval data na dvoustré třicáté stránce a knihu zavřel. Vzal do ruky batůžek a nahmatal lahev s vodou, bagetu a kousek čokolády. Nasadil si čepici a odhodlaně na sebe přikývl do zrcátka nad postelí. S malinko rozklepanou rukou otáčel číslicemi. 01-07-1914, devět hodin ráno. *Cvak.*

Bylo krásné ráno prvního červencového dne a na obloze nebyl ani mráček. Širokou, vydlážděnou třídu lemovaly kavárenské zahrádky zaplněné lidmi, kteří vzrušeně a hlasitě debatovali v jazyce, kterému Robb nerozuměl. Francouzsky se sice učil ve škole, ale jeho profesorka měla příšerně skotský přízvuk a nezněla zdaleka tak elegantně, jako pařížští kavárenští povaleči. *To mě nenapadlo,* povzdychl si Robb. Kamelot pomalu procházel okolo a mával výtiskem novin, jemuž vévodila fotografie postřeleného muže. Robb si vzal jeden výtisk a opatrně jej studoval. *"Mer-cre-di" aba, dneska je středa. Copak asi dělal můj dědeček ve středu? Určitě šel na kávu a na koblihu* mínil Robb a vydal se bloumat po ulicích slavné Paříže.

V celé zemi, a tím spíše v jejím hlavním městě, panovalo napětí. Robb věděl, že se schyluje k válce a měl nutkání postavit se na podstavec sochy napoleonského válečníka a pokusit se varovat lid Francie, tedy minimálně těch pár kolemjdoucích, o strastích, které je čekají, avšak intuitivně cítil, že by se tomu měl vyhnout.

Neměl bych tu být. V roce 1914 jsem ještě nebyl na světě. Ale přesto tu jsem. Co to znamená?

Přemítal o silném, instinktivním pocitu, kterému nerozuměl a nedíval se na cestu, až vrazil do mladé dámy.

"Mon Dieu!" vyhrkl a na víc se, co se francouzštiny týče, nezmohl. Žena sakrovala s grácií francouzské dámy a ukazovala na svůj bílý střevíc nyní vylepšený o blátěnou skvrnu.

"Promiňte madam, moc mě to mrzí" omlouval se Robb a klopil oči.

"Aha, vy jste Angličan. No to jste tomu dal, mladý muži. Takový důležitý den a já... teď abych tu chodila se špinavou botou. Víte, vůbec co to je za ostudu? Co si to nalhávám, však se na vás podívejte. Nemáte nejmenší módní vkus. Ale to vám je určitě jedno, že? A copak tady děláte takhle sám?" krákorala našťvaně jako straka, které někdo vyfoukl její nejoblíbenější předmět, a změřila si ho pohledem. Její světlé, kudrnaté vlasy kontrastovaly se špičatým nosíkem a ostře řezanou bradou. Robbovi připomínala profesorku historie, se kterou tak často zápasil.

"Jsem na procházce" odvětil.

"A kdepak jsou tvoji rodiče?"

"Pracuji v hotelu na kraji města a dnes jsem jim tam spíše překážel, a tak mne poslali na procházku."

"... kde překážíš zase mně."

Vzdychla.

"Omlouvám se, zamyslel jsem se a nedíval se na cestu."

"Alespoň jsi slušně vychovaný, to se u vás Angličanů moc nevidí."

Z vedlejší ulice se blížil dusot nohou. Robb se tím směrem podíval a postřehl, jak se lidé uklidili a nechali volný průchod. Vzápětí se objevili první vojáci parádně vykračující do rytmu bubnu. Mohlo jich být okolo padesáti, rozestavení v řadách po třech a v jejich středu kráčeli dva nesmírně elegantně oblečení pánové zabraní do rozhovoru.

"A co když se..." zbytek věty Robb přeslechl a zachytil jenom odpověď.

"Pak je naše královské námořnictvo a armáda smetou z povrchu zemského."

Muži již více neřekli a obklopeni vojáky směřovali k náměstí.

Robb se podrbl na hlavě a usilovně přemýšlel. *Ti pánové by mohli vědět, kde je dědeček... Ale něco mi tu nesedí.*

Ještě jednou se rychle podíval na dámu, které pošlapal střevíc a rozeběhl se za průvodem. Jak se přibližovali k náměstí, začal na ně pokřikovat mladík s mastnými vlasy a upocenou čepicí naraženou docela. Robb mu vůbec nerozuměl, to nebyla ani Francouzština, ani Italština. Vojáci po něm nervózně pokukovali a letným pohledem zkoumali reakce svých kamarádů. Mladík něco naposledy zakřičel, odplivl si a rozeběhl se pryč jednou z postranních uliček. Dva Angličané tomu nevěnovali pozornost a celý útvar pokračoval v pochodu na náměstí, kde se nacházela nádherná budova britského velvyslanectví. Robb se rozhlížel okolo. Na náměstíčku postávaly hloučky lidí a na sluníčku pokuřovali cigarety a ledabyle konverzovaly. Do klidu slunečného rána vpochoďoval oddíl vojáků a celou idylu narušil s vervou našťvaného psa. Místní stánkař a prodavač oříšků pozoroval vojenský marš s krajní nelibostí. Robb mu věnoval krátký pohled a pak už zase sledoval okolí. Něco tu nehrálo. *Vojenský útvar, dva britští diplomaté... Myslí Robbe, myslí. 1914, červenec... co se mohlo stát?*

Najednou ji před sebou viděl stejně jasně, jako už nespočetněkrát předtím, kdy se mu a jeho spolužákům snažila natlouct do hlavy fakta a poznatky z historie. *Předválečné období. Snaha rozvrátit vztahy Británie a Francie. Červenec 1914, co bylo za den? Kolikátého bylo??* přemítal nervózně Robb. *Výstřel přišel z kostelní věže naproti velvyslanectví.* Podíval se tím směrem a zaznamenal pohyb jednoho, možná dvou mužů. Otočil se zpátky k útvaru a sledoval, jak oba diplomaté kráčí vstříc velvyslanectví. Měl chuť zakřičet a varovat je, ale nestíhal. Slzy mu stékaly po tváři a srdce mu bušilo, když zběsile točil kolečkem hodinek. Nesledoval protáčeující se číslice, jenom se chtěl dostat co nejrychleji pryč. Zhluboka se nadechl.

Klik.

Ozval se výstřel... a Robb zmizel.

Mírně se ochladilo a nebe bylo zamračené. Ve vzduchu viselo zlověstné ticho narušované pleskáním sporadických kapek deště o dlažební kostky. Cítil, jak mu naskakuje husí kůže.

"Hände hoch. Kommen sie her!"

"Schnell!"

Polil ho strach a bál se otevřít oči. Onen neznámý člověk na něj mluvil zezadu a neviděl mu na ruce. Robb si rychle shrnul rukáv a zakryl hodinky. Pomalu otevřel oči. Stál na stejném místě stejného náměstí, diplomaté byli ti tam, stejně jako jejich vojenská eskorta. Ani britskou přítomností znechuceného prodejce oříšků nebylo vidět. Náměstí bylo prázdné. Robb se podíval na budovu britského velvyslanectví a zamrazilo ho, když na ní spatřil rozevlátou svastiku. *Kam jsem se to jenom dostal?!* posteskl si.

Pomalu a opatrně se otočil. Důstojník v černé, perfektně nažehlené uniformě na něj mířil pistolí.

"Kommen sie her!" zavelel.

Robb zvedl ruce a přistoupil k němu. Důstojník si jej změřil pohledem.

"Was machst du hier?"

"Excusez-moi Monsieur..." "lovil Robb fráze z lekcí francouzštiny a usilovně se snažil mít co nejsilnější francouzský přízvuk.

"Je suis perdu..."

"Sprechen Sie Deutsch?"

Z pravé strany se přihnal postarší muž s bílými vlasy a vousy, v černých kalhotách a hnědém, manšestrovém saku. Začal na německého důstojníka křičet a složitě gestikuloval. Reakce Němce však byla skryta za dokonale neprostupnou maskou, jejíž chladnost Robba děsila.

Z jeho očí číší vůle toho pána zastřelit... poznamenal si pro sebe Robb. Francouz ještě jednou ukázal na svastiku vlající na budově britského velvyslanectví, dal Robbovi ruku kolem ramen a se slovy *"allons-y"* vyrazil do zavřené kavárny v podloubí.

"Pro Kristovy rány, co tě to napadlo takhle se tam zjevit, když je zákaz vycházení?" děsil se stařík a podrbal se ve vousech.

"Já... to je dlouhý příběh."

"Poslední, co mají nacisti v oblibě, jsou dlouhé příběhy. Chlapče, chlapče..."

"Jak to, že mluvíte anglicky?"

"A jak to, že ty mluvíš tak špatně francouzsky? Byl by si narazil na francouzsky mluvícího důstojníka, pak si ani nechci představit, jak by to dopadlo. Velká Británie ti přímo kouká z očí."

"Hodiny francouzštiny jsou těžké" prohlásil omluvně Robb.
"Časování, skloňování, přízvuk a slovíčka..."

"Já vím, já vím hochu. Vybral sis na návštěvu Francie smutnou dobu. Mohu ti nabídnout trochu čaje?"

"Ty byste byl moc hodný" přijal s vděkem Robb.

Podíval se na hodinky.

"Prosím, kolikátého je?"

"Prvního července" zahoukal muž od pultu.

Prvního července 1940. Začátek jednoho z nejtemnějších období Francie. To jsem tomu dal, horší období bych si asi těžko vybral, přemítal Robb. Chladnost německého důstojníka jej vyděsila. Německou vojenskou mašinerii a druhou světovou válku obecně znal jen z fotografií z novin a čerstvě vytisknutých učebnic. Bitvu o Británii si nepamatoval, byl v té době příliš mladý. Najednou ho však přepadla chuť sedět na samém kraji Bílých křídových útesů a pozorovat letecké souboje. Stařík mu na tácku donesl šálek černého čaje, trochu cukru a několik sušenek.

"Mléko bohužel nemám" odhadl Robbovu otázku.

"Máš, kam jít chlapče?" zeptal se a starostlivě se na něj podíval.

"Tohle není místo pro tebe, snad máš nějaké známé na venkově, kam se budeš moct schovat a počkat než válka skončí."

Robb si pod stolem zkontroloval zápěstí a přikývl.

"A co budete dělat vy?"

"Já?" Z náprsní kapsy vytáhl srolovanou vlaječku Francie.

"Já už si najdu způsob, jak bojovat za svoji vlast... ještě jednou."

V tichosti popíjeli čaj a naslouchali tikání hodin. Venku se procházela tříčlenná hlídka v zelených polních uniformách a typických německých ocelových přilbách.

"Kdy si myslíte, že válka skončí?" zeptal se Robb.

"Doufám, že zdlouho" odvětil stařík.

"Němci se teď se vši svou hrozivou silou obrátí proti Británii, a Bůh jim pomáhej, jestli ti nejsou připravení. Čeká nás těžká doba, chlapče. Uděláš nejlépe, pokud se schováš na venkov. Před Němci se tam ukryješ nejlépe."

Sáhl do kapsy u kalhot a podal Robbovi několik zmuchlaných bankovek.

"Němci sice zavedli prachsprostě nízký kurz jejich marek vůči našim frankům, ale je to lepší než nic."

"To nemůžu..."

"Bez peněz se z města nedostaneš, synku. Nedělej si s tím starosti. Nastala doba, kdy musíme všichni táhnout za jeden provaz."

"Děkuju Vám, pane. Mohu se zeptat na vaše jméno?"

"Ale jenom francouzsky."

"Err...*Comment vous appelez-vous?*"

"Je m'appelle François"

"Já jsem Robb, moc mě těší."

Podali si ruce. Zazvonil telefon. François se zvedl a šel zjistit, co se děje. Zatímco s někým vážným tónem hovořil, přemýšlel Robb o své další výpravě. *Měl bych to teď lépe promyslet.* Poklepal si na hodinky a položil všechny franky, až na jednu bankovku, zpět na stůl. Dopil zbytek čaje, sušenky strčil do kapsy a naposled se na Françoise podíval. Neuvidí jej odcházet, možná je to lepší. Robb se potichoučku přiblížil ke dveřím, rozhlédl se, a když byl vzduch čistý, protáhl se na ulici. Zhluboka se nadechl. Chtěl si zapamatovat tíseň situace, která v červenci roku 1940 vládla v celé Francii. Svastika na britském velvyslanectví stále vlála. *Potrvá ještě pár let, než ji sundají.* Narazil si čepici na hlavu, dodal si odvahy a zacvakl kolečko u hodinek.

Klik. A byl pryč.

Na čas

„No, to je dost, že jsi tady, už jsem se chystal odejít“ pronesl do ticha muž s tmavou pletí, zahalený v černých šatech a ještě černější keffiji. Seděl na červeno-bílé kostkované dece a vedle něho ležel velbloud. Robb nejprve upřeně hleděl na neznámého muže, a až poté, co vyhodnotil, že snad nebude nebezpečný, si troufl rozhlédnout se okolo. Nacházeli se na vršku obrovské duny, která čněla nad všechny ostatní, tedy alespoň v okruhu několika kilometrů. Ze Slunce zbyla jen rudá záře, pomalu slábnoucí a mizející za obzorem. Na obloze svítily první hvězdy. Muž podal Robbovi hliníkovou láhev a pokynul mu, aby se posadil. Robb se však teprve vzpamatoval ze svého pařížského úniku. Sáhl do kapsy a nahmatal kapesník a papírek. Omylem si musel z kavárny odnést jednu z oněch francouzských bankovek, co mu François nabídl.

„Nemáte prosím pěkně něco k jídlu, pane?“ zeptal se.

Muž mu znovu gestem nabídl svoji lahev, a zatímco si ji od něj Robb ostýchavě vzal, zapátral ve své brašně a vytáhl kousek arabského chleba a hrst oliv.

„Posaď se, chlapče, musíš být jistě utahaný po tom všem cestování“ zahlaholil zvesela.

„Jestli se budeš cítit lépe, můžeš mi říkat Beduín. A tahle moje krásná společnice, to je Čanda“ prohlásil a Čanda spokojeně zahřímala, když ji pohladil po hlavě. Robb se usadil vedle Beduína a s chutí se pustil do chleba a oliv a zapíjel je vodou. Chvilí seděli v tichosti a pozorovali poslední zbytky západu Slunce. Vzduch se ještě jednou zatetelil, než předal své místo chladné noci. Ale nepředbíhejme.

„Omlouvám se, že jsem se ještě nepředstavil, Beduíne, já jsem Robb...“

„Ale vždyť já vím. Víím, kdo jsi, odkud cestuješ a kam se chystáš.“

Robbovi překvapením zaskočila oliva, až se z toho zakuckal. Beduín se rozesmál.

„Snad jsi věděl, kam se dostaneš, když jsi zacvakl ono tlačítko svých hodinek, nebo se pletu?“

„Já...“ zalapal Robb po dechu, „chtěl jsem se dostat pryč od nebezpečí, pryč od lidí...“

„No to jsi tady správně, mladý muži. Kam oko dohlédne, a máme na to tady s Čandou očí rovnou dva páry, nenajdeš ani živáčka. Táhletím směrem, ukázal za zapadajícím Sluncem, pokud půjdeš nesmírně dlouhou dobu, dojdeš k místům, kde se za obrovské námahy tisíců a tisíců lidí stavěly takzvané Divy světa. Půjdeš-li na stranu druhou, to jest západní, čekají tě rozeklané vrcholky pustého, a poměrně nepřátelského pohoří Atlas. Ovšem nenech se odradit, mladíku, protože odměnou, která se skrývá na druhé straně, není nic jiného, než Marrákeš. Barevné ulice, vynikající jídlo a čajové dýchánky s výhledem na zasněžený hřbet překonané výzvy,

to se skrývá na západ od nás. Vidiš támhlety dvě hvězdy“ zeptal se Beduín Robba a ukázal směrem k obloze.

„Ano, vidím.“

„Tvoří zadní část Velkého vozu“ pokračoval Beduín, a spojíš-li je do jedné přímky, najdeš Severku. Vypravíš-li se tím směrem, budeš muset překročit moře v opačném směru, než se plavili Římané, nebo se vydat po pevnině ve stopách nebojácných Kartaginců. Kteroukoliv cestou se vydáš, skončíš v zemi, ze které jsi právě unikl.“

„A co se skrývá tam“ zašeptal Robb a ukázal k jihu. Beduín se usmál a chvilku zkoumal horizont. Zdálo se, že vzpomínal na dávné doby, kdy křižoval tamní země.

„Tam... tam se skrývá to, před čím moderní svět zavírá oči. Chudoba, nuznost, boj a chamtivost, ale také láska, bratrství a ctnost. Tam se skrývá kolébka lidského druhu.“

Robb přemýšlel, co si ve škole říkali o Africe, ale nic z toho neznělo ani vzdáleně jako to, co mu říkal Beduín.

„Ale pane Beduíne, pokud odejdu podobně, jako jsem přišel, potom...“

„Potom všechno, co jsem říkal, je zbytečné“ usmál se Beduín.

„Promiň zcestovalému pastevci jeho snahu poeticky vyprávět o místech, která viděl.“

„Ba naopak, rád bych si to poslechl.“

„A neměl bys lepší podívat se tam sám?“

„Když já nevím kam, a v jaké době!“

Beduín se pousmál, zakroutil hlavou a podrbl se po bradě.

„Je ti devět, takže ti to odpustím. Abys mohl jít vpřed, je moudré vydat se zpět. Věz však toto: cesta je jenom tak dobrá, jak dobří jsou lidé, které na ní potkáš. A všechny lidi, které potkáš, pozoruješ skrze brýle své duše. Je-li tvá duše zakalená, uvidíš i ostatní zakaleně. Je-li však tvá duše čistá, pak uvidíš v tom nejlepším světle i ty, kteří si to ani v nejmenším nezaslouží.“

„Tomu moc nerozumím“ začervenal se Robb.

„Představ si Londýn, můj příteli, představ si jej bez lidí. I ta věčně rušná třída vedoucí okolo Piccadilly Circus nyní zeje prázdnotou. Jaký to na tebe dělá dojem?“

„Strašidelný.“

„To je jen první dojem. Co ten další? Řekněme, že tam strávíš celé prázdniny.“

Robb se zamyslel. Ano, mohl by dělat lečjaké vylomeniny, lézt po budovách, nocovat na lavičkách v parcích u táborového ohně a koupat se v Temži... ale neměl by s kým si hrát, neměl by s kým si pochutnat na sladkostech ukořistěných z opuštěných obchůdků.

„Nuda a prázdnota“ pronesl.

„Některá místa je lepší vychutnávat o samotě, většinu je však lepší prožít s dalším člověkem.“

Robb se podíval na Čandu, která pozoroval obzor s krajním nezaujetím. Byl to první velbloud, či spíše velbloudice, kterou kdy v životě viděl. A byla nádherná. Odložil čutoru na zem, pomalu vstal a přešel vedle ní. Zkoumala ho svými velkýma očima a olízla mu nastavenou ruku. Zlehka ji pohladil po krku. *Jsi nádherná. Nemusíš se bát, neublížím ti. Jen jsem ještě velblouda nikdy neviděl, a tak jsem trochu vyplašený. Skutečně se jmenuješ Čanda? Jakpak ti říkali tam, odkud pocházíš?*

„Mohl bych si na ni sednout?“ zeptal se Robb vzrušeně.

„Pokud ti to dovolí...“ opáčil Beduín.

Opatrně si sedl obkročmo za její hřbet a pevně se jej chytil. Čanda naučeně reagovala a začala se zvedat, nicméně Robb se neudržel a skutálel se z jejích zad, padl do písku a začal válet sudy dolů z duny. Písek létal všude, Robb ho měl plné oči, uši a pusou. Nevěděl, kde je nahoře a kde dole. Zastavil se po několika okamžicích a s překvapením zjistil, jak daleko se skutálel. Oči ho pálily a škrabalo ho na patře, jak vykašlával nespočetná zrnka. Chvilku trvalo, než se uklidnil. Vzhlédl vzhůru a uviděl obrys Beduína proti noční obloze. Připadal mu velký, a přesto vzdálený. *To jsem tomu dal, zamumlal si pro sebe a začal stoupat po strmém úbočí.* Nahoře jej lhostejným pohledem přivítala Čanda a s čutorou v ruce o něco ustaranější Beduín.

„Jsi v pořádku?“

„Jo, myslím, že jo.“ Robb se s povděkem napil chladné vody.

„Nevypadá to, že by se ze mne měl stát prvotřídní jezdec na velbloudech.“

Beduín se rozesmál.

„To nech na nomádech, určitě si lépe porozumíš s koňmi.“

Znovu se usadili na kostkovanou deku. Robb si sáhl na zápěstí a zkontroloval, zdali má hodinky. Pokud by je ztratil a nevrátil se domů včas, byl by to pořádný průšvih a dostal by od maminky vynadáno. Byly tam. Sáhl do kapsy a nahmatal onu francouzskou bankovku. Podal ji Beduínovi.

„Rád bych, abyste si ji vzal. Za pohoštění, a tak. Určitě ji někde na cestě uplatníte.“ Beduín ji přijal oběma rukama. Dával tak na znamení, že považuje váhu přijatého daru za tak vysokou, že by jej neunesl jednou rukou.

„Shukran“ – *děkuji*, zašeptal.

„Promiňte, že se tak nezdvořile ptám, ale kdo vlastně jste?“ zeptal se Robb.

„Věděl jste, že přijdu, víte o mých hodinkách...“

„Jsem něco jako tvé svědomí, chlapče.“

„A proč jste tu se mnou?“

„To aby tě Sahara svojí velikostí neomráčila. Mnoha lidem se při pohledu na nezměrné dálky písečného moře a uvědomění, že jsou tu docela sami, podlomí kolena a těžce to nesou. Začnou panikařit a v důsledku vlastní paniky si ani neužijí krásu noci pod hvězdami. A taky jsem tu proto, abych ti přenechal tuhle deku. Za chvílku bude pořádná zima.“

„Takže tu nezůstanete?“

„Pamatuješ, co jsem ti říkal? Některá místa je lepší vychutnávat o samotě“ pronesl Beduín, podrbl Robba po hlavě, až z toho písek létal na všechny strany. „A mně by se zrovna líbilo, kdybyste tu zůstal se mnou a vyprávěl mi o vašich cestách“ řekl posmutněle.

Beduín zakroutil hlavou.

„Nosím si v té své makovici spoustu zážitků, jen co je pravda. Ba jsem je i vyprávěl mnoha cestovatelům, vlastně spíše turistům, pátrajícím po nevšedním, avšak kontrolovaném zážitku, se kterým by se mohli chlubit mezi přáteli. Ti mi nerozumí. Ptají se mě na počasí, na cenu autobusových jízd, a zdali je možné se v hotelu vysprchovat“ povzdechl Beduín. „Povyprávíme si, až pár příběhů posbíráš sám. Něco mi říká, že až se znovu setkáme, bude to v téměř naprosté tichosti.“ Robb se marně snažil porozumět Beduínovým slovům a tak se rozhodl nechat to na později, natáhl se na deku a pozoroval uhlově černou oblohu posetou nespočtem hvězd. Snažil se vypátrat souhvězdí, jež znal ze své knížky o vesmíru. Obdivoval Mléčnou dráhu. Rychle našel Severku a ujistil se, že je pořád tam, kde má být. Přemítal, kam se vydá za rozbřesku příštího rána. Pomalu se mu klíčila očka, dech se zpomalil, až usnul docela.

Hvězdy se posunovaly po svých drahách s poslušností oveček ve stádu pod dohledem na oblohu vstoupivšího Měsíce. Jeho svit ulehčoval cestu mnohým tvorům, jiným, zejména těm malým, propůjčoval pomocí protáhlých stínů pocit moci a velikosti. Mezi dunami probíhal boj krutý, a přitom přirozený, nemilosrdný a přeci jen nezbytný. Ještěrky lovily brouky a drobný hmyz, a samy se stávaly potravou pouštních zmijí, fenci chytali myši a dávali si přitom dobrý pozor, aby nešlápli na prohnané škorpióny. A do toho všeho dul vítr a ustavičně přesouval jednotlivá zrnka písku, aby vymodeloval poušť k obrazu svému.

Žádný z tvorů však nevěnoval pozornost malému chlapci spícímu na hřebeni té nejvyšší duny. Ani on jim nevěnoval pozornost. Usínal s pocitem, že vyjma Beduína a Čandy je v poušti skutečně sám. Zdálo se mu mnoho snů a hranice mezi jednotlivými příběhy se rozmazávala a vznikaly podivné míchanice, ve kterých figuroval onen německý voják z Paříže, maminka nesoucí táč s čajovou konvicí a sušenkami, nervozita, kterou pocíťoval během písemného testu z historie a podivné tikání.

Tik. Tak. Tik. Tak. Tik. Tak.

S trhnutím se probudil do teplého rána. Ležel zabalený v červenobílé dece a vítr mu vál do tváře. Bylo mu příjemně, nicméně po ránu nerad zahálel déle, než by bylo zdrávo. Posadil se a už už se chystal popřát Beduínovi dobré ráno, když zjistil, že tam není. Po Beduínovi a Čandě zbyl jenom kousek chleba v ubrousku, hrst oliv a rozinek a čutora s vodou. Robb se postavil a rozhlížel se na všechny světové strany, ale nikde ani stopy po odchodu tajemného muže a stoické velbloudice. *Snad se mi to celé jen zdálo... ale na druhou stranu, kde by se tu vzala snídaně? Však to byl pouze sen jedné postavičky z příběhů, aby po lese běhali pečení bažanti a na keřících rostli housky se šunkou a se salámem. Kdepak, Beduín tu musel být. Ale kdo to byl? Promnul si oči. Říkal, že se ještě setkáme a zdá se, že o tom rozhoduje spíše on, než já. No nic.*

Pustil se do snídaně. V uších mu zněla Beduínova slova: *abys mohl jít vpřed, je moudré vydat se zpět.* Tušil, co to znamená, ale nebyl si jist, jestli je připraven. Podíval se na hodinky. *Času mám dost,* pousmál se. *Vezmu to přeci jen oklikou.* Ještě jednou se napil z čutory a se zbytkem chleba ji uschoval do batohu. Rozinky si strčil do kapsy, aby je měl po ruce, a olivy nechal ležet v písku doufajíc, že nějakí tvorové je snad shledají jako chutnou odměnu za zdolání tak vysoké duny. Naposledy se rozhlédl do širé dále pouštního moře, a vlastně se docela těšil, až se z té vyhřáté pece dostane pryč. Strojek hodinek mechanicky zazpíval, ozvalo se cvaknutí, a Robb byl ten tam.

Ciferník letopočtu ukazoval 1854.

Copyright © Petr Klíma, 2015